

Inhoud

Ten geleide	7
Artikelen	
<i>Frank Ankersmit, De Verenigde Staten van Europa</i>	15
<i>Bob Reinalda, Nederland en de Centrale Commissie voor de Rijnvaart 1815-1868. Een moeizaam intergouvernementeel leerproces</i>	25
<i>Leon van Damme, Champions League of slechts eerste divisie? Rivaliteit tussen Tweede Kamerleden en Europarlementariërs</i>	35
<i>Ankie Broekers-Knol, Aandacht voor Europa in de Eerste Kamer. Een voortrekkersrol</i>	47
<i>Hilde Reiding, Van harte welkom in de Europese Unie? Pro-Europese en Eurosceptische afwegingen bij de toetreding van mediterrane en Oost-Europese landen tot de Unie</i>	59
<i>Wim van Meurs, Goede raad is duur. Het Nederlandse parlement en de Europese Raad</i>	71
<i>Wim Voermans, Van Europa voor de burger naar Europa door de burger. Hoe de Nederlandse kiezer komt meepraten over Europa</i>	83
Spraakmakend debat	
<i>Johan van Merriënboer, ‘Rubberen Rutte’ op de knieën voor de Spaanse maffia? ‘Ach ja, het is campagnetijd...’ Het debat over de uitkomsten van de Europese top, 5 juli 2012</i>	99
Egodocumenten/Bronnen	
<i>Jan Willem Brouwer, Kanttekeningen bij een tafelschikking. De veertiende sessie van het Actiecomité voor de Verenigde Staten van Europa, Londen, 11 maart 1969</i>	111
Interviews	
<i>Hans Goslinga en Marcel ten Hooven, Europa mag niet worden verengd tot economisch project. Twistgesprek tussen Gert-Jan Segers en Nico Schrijver</i>	119
<i>Hans Goslinga en Jouke Turpijn, Emile Roemer: ‘Mensen moeten weer het gevoel hebben dat ze over hun eigen omgeving gaan’</i>	133
Herinneringen/necrologie	
<i>Wim Slagter, ‘Ik vond het nodig hem tot de realiteit van 1966 terug te brengen.’ Jan Baas (1917-2012)</i>	145

<i>Peter Bootsma</i> , In memoriam Gerrit Ybema (1945-2012)	149
<i>Willem Aantjes</i> , In memoriam Jaap Boersma (1929-2012)	153
<i>Hans Wiegel</i> , Econoom en politicus. Hans van den Doel (1937-2012)	157
<i>J.W. van Hulst</i> , In memoriam prof.dr. L.M. (Bertus) de Rijk (1924-2012)	161
<i>Jan Franssen</i> , In memoriam Nell Ginjaar-Maas (1931-2012)	167

Parlementaire kroniek

<i>Jan Ramakers</i> , Het parlementaire jaar 2011-2012	171
--	-----

Recensies

<i>Jasper Loots</i> , Verkiezingsatlas brengt vlucht uit het politieke midden in kaart	197
<i>Charlotte Brand</i> , Machtsstrijd en ministeriële verantwoordelijkheid	198
<i>Arie Oostlander</i> , Europese lessen van Groen	200
<i>Herman Langeveld</i> , Het beeld van De Geer overtuigend bijgesteld	202
<i>Jan Willem Brouwer</i> , Goedhart: biografie van een kleurrijk en veelzijdig figuur	204
<i>Jac Bosmans</i> , Een geretoucheerd beeld van Marga Klompé	206
<i>Paul van der Steen</i> , Biesheuvel: wel een leiderslijf, weinig leiderschap	208
<i>P.P.T. Bovend'Eert</i> , Democratie en rechtsstaat	210
<i>Anne Bos</i> , De vierde macht onder de loep	211
<i>Mark Bovens</i> , De toestand van de Nederlandse parlementaire democratie	213
<i>Jan Ramakers</i> , Dogmatisch en ethisch christendom in de Nederlandse politiek	215

Signalementen

<i>Alexander van Kessel</i> , met medewerking van <i>Peter van der Heiden</i> , <i>Jan Willem Brouwer</i> en <i>Marij Leenders</i> , Gesignaleerd	221
---	-----

Lijst van afkortingen	229
------------------------------	-----

Over de auteurs en de redactie	233
---------------------------------------	-----